

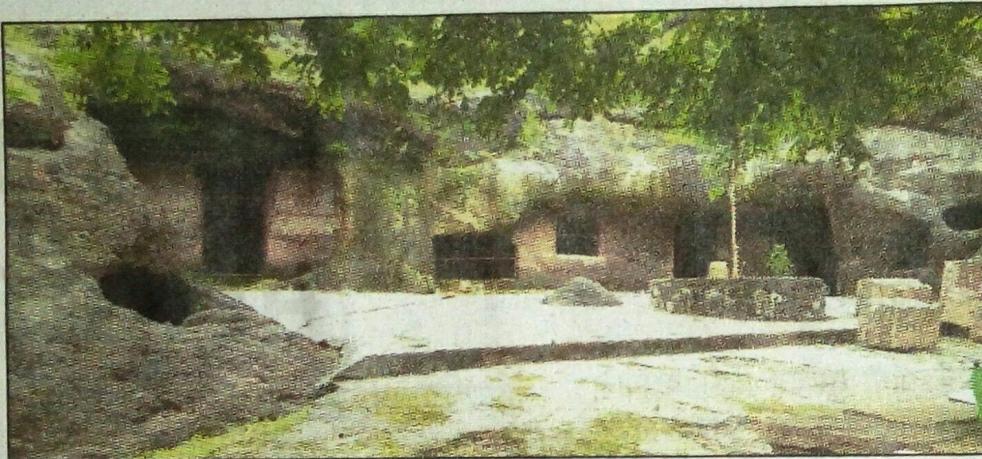
तस्रुण भारत

20 SEP 2018

मुंबई विद्यापीठ विद्यार्थ्यांचा आज लेण्यांचा अभ्यास दौरा

मुंबई विद्यापीठ पाली विभागाचे विद्यार्थी कराड-जखीनवाडी येथील बुद्धलेणी तसेच सांगली जिल्ह्यातील कुकटोळ येथील गिरलिंग बुद्धलेणी व कोल्हापूर जिल्ह्यातील पोहाळे व इतर जिल्हा परिसरातील लेणी व गुहामधील ढोंगरदामध्ये दगडामध्ये कोरलेल्या दुसऱ्या शतकातील सप्राट अशोक कालीन कोरीव लेणी व गुफांचे अभ्यास व संशोधन करण्यासाठी डॉ. योजना भगत व त्यांचे शिक्षक व १०० विद्यार्थी गुरुवारी २० रोजी सांगली व कोल्हापूर येथे येत आहेत. या निमित्ताने पोहाळे येथील लेण्यांच्या इतिहासावर टाकलेला प्रकाशझोत.

पन्हाळ्याच्या पश्चिमेस असलेली पांडवदरा, मसाई पठार पन्हाळा येथील सप्राट अशोककालीन बौद्ध लेणी कोल्हापूरच्या वायव्येस जोतिबाच्या ढोंगराजवळची पवाळ्याची पोहाळ्याची कोरीव बुद्ध लेणी, या सर्व लेण्या सरकारच्या महाराष्ट्र स्टेट गेझेटवर १८८६ च्या १३० वर्षांपूर्वी रिपोर्टमध्ये प्रसिद्ध आहेत. जिल्हा प्रसिद्धी अधिकारी यांनी १९५७ साली प्रसिद्ध केलेल्या कोल्हापूर दर्शन ग्रंथावरून तसेच पळसंबा दाजीपूर जंगलाच्या पाश्वर्भूमीवर बौद्ध गुफा ही माजी

दगडामधील कोरीव लेणी व गुफांचा अभ्यास करण्यासाठी-मुंबई विद्यापीठ पाली विभागाचे विद्यार्थी कराड, सांगली, कोल्हापूर जिल्ह्यातील लेण्यांना भेट देणार आहेत.

जिल्हाधिकारी, लक्ष्मीकांत देशमुख यांच्या २५ मार्च २०१३ रोजी प्रथम आंवृतीमध्ये पुस्तकामध्ये तसेच गगनबावळ्याच्या गुहा, रामलिंग, वेसरफ, पळसंबा, दाजीपूर जंगलाच्या पाश्वर्भूमीवर बौद्ध गुफांची माहिती आहे. यासह अनेक दाखले उपलब्ध आहेत.

पन्हाळ्याच्या पश्चिमेस सहा मैलावर पांडवदरा नावाची एक सुरेख सप्राट अशोक कालीन बौद्ध लेणी आहे. २४ फूट उंच तुटलेल्या एक खडकाळ टेकडीत ती कोरली आहे. ती सपाट जमिनीपासून एक हजार फूट उंचावर असून, तिच्या भोवताली गर्द झाडी आहे. त्यांनीही लेण्यांचे दर्शन घेतले आहे.

पवाळ्याची-पोहाळे कोरीव लेणी जोतिबाच्या पूर्वस दोन मैलावर आणि कोल्हापूरच्या वायव्येस सहा मैलावर पवाळ्याची-पोहाळेची सध्याचे प्रसिद्ध असलेले इतिहास प्रसिद्ध कोरीव लेणी आहेत. ही बौद्ध लेणी इ. स. १५० च्या सुमारास राजाच्या कारकिर्दीत खोदली गेली असावी. या लेण्यात दोन मोठ्या गुहा असून, त्यापैकी एक अध्ययनाची आणि दुसरी तपश्चर्येची असावी.

या अभ्यास दौन्यामध्ये प्रमुख डॉ. योजना भगत यांनी भारतातील सर्व दगडामध्ये कोरलेल्या लेण्यांचा व गुहांचा अभ्यास केलेला आहे. त्यांनी नुकताच लंडन येथील ऑक्सफर्ड विद्यापीठ येथे जाऊन जागतिक पातळीवर थायलंड, श्रीलंका, जपान मधील लेण्यांचा व पाली भाषेचा अभ्यास करून आल्या आहेत.

संशोधक व पुरातत्व वास्तु इतिहासप्रेमी व पत्रकार, विविध इलेक्ट्रॉनिक मिडीयातील प्रतिनिधी, बौद्ध समाज बांधवांनी गुरुवार २० रोजी दुपारी २ ते ४ या वेळेत पोहाळे बुद्ध लेणी पोहाळे येथे हजर राहून, माहिती घ्यावी.

टी. एस. कांबळे,
मुंबई विद्यापीठ, अध्यक्ष कोल्हापूर
जिल्हा बौद्ध अवशेष व विचार संवर्धन समिती